

TRÍCH YẾU LUẬN ÁN TIẾN SĨ

Họ và tên: Đoàn Thị Thanh Vân

Nghiên cứu sinh khóa: K24

Đề tài: *Tín ngưỡng thờ Ông Hoàng Mười ở Xứ Nghệ*

Ngành: Văn hóa học

Mã số: 9229040

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS Phạm Lan Oanh

Cơ sở đào tạo: Viện Văn hóa, Nghệ thuật, Thể thao và Du lịch Việt Nam

NỘI DUNG TRÍCH YẾU

1. Mục đích và đối tượng nghiên cứu

1.1. Mục đích nghiên cứu

Luận án nhằm phân tích, lý giải và hệ thống hóa các giá trị văn hóa tiêu biểu của tín ngưỡng thờ Ông Hoàng Mười tại Xứ Nghệ như một thực hành văn hóa đặc trưng trong hệ thống tín ngưỡng thờ Mẫu Tam phủ. Trên cơ sở đó, nghiên cứu làm rõ vai trò của tín ngưỡng này trong việc kiến tạo bản sắc văn hóa vùng và duy trì kỷ ức cộng đồng trong bối cảnh hiện đại. Luận án hướng đến đóng góp thêm vào nền tảng lý luận và thực tiễn cho công tác bảo vệ, quản lý và phát huy giá trị di sản văn hóa phi vật thể tại Việt Nam theo hướng bền vững và phù hợp với biến đổi xã hội đương đại.

1.2. Đối tượng nghiên cứu

Luận án tập trung nghiên cứu các thực hành tín ngưỡng thờ Ông Hoàng Mười gồm: thực hành nghi lễ thờ cúng, nghi lễ hầu đồng, biểu tượng thần thánh, không gian thiêng, cùng với các hoạt động liên quan của chính quyền và cộng đồng trong bối cảnh xã hội đương đại.

2. Các phương pháp nghiên cứu đã sử dụng

Nghiên cứu sinh đã kết hợp nhiều phương pháp nghiên cứu đảm bảo tính khoa học toàn diện trong nghiên cứu: Tổng hợp và phân tích tài liệu, khảo sát thực địa, Quan sát tham dự, phỏng vấn sâu, phân tích diễn ngôn, phương pháp so sánh - đối chiếu liên vùng.

Việc phối hợp linh hoạt các phương pháp này giúp luận án đảm bảo tính học thuật, phản ánh khách quan thực tiễn, và góp phần nâng cao năng lực ứng dụng của nghiên cứu văn hóa học vào thực hành bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hoá hiện nay.

3. Các kết quả chính và kết luận

Luận án *Tín ngưỡng thờ Ông Hoàng Mười ở Xứ Nghệ* tiếp cận từ góc nhìn văn hóa học ứng dụng, nhằm nhận diện, phân tích và lý giải một hệ thống tín ngưỡng dân gian đang vận động mạnh mẽ trong bối cảnh hiện đại.

Thứ nhất: luận án đã xác lập rõ vị trí và vai trò của tín ngưỡng thờ Ông Hoàng Mười như một thiết chế tâm linh - văn hóa đặc thù của vùng Nghệ An - Hà Tĩnh.

Thứ hai: luận án đề xuất cách tiếp cận tín ngưỡng như một quá trình văn hóa, trong đó các giá trị - như tâm linh, bản sắc, thẩm mỹ, cộng đồng - không tồn tại cố định, mà luôn được tái định nghĩa qua tương tác xã hội, biến động chính sách và công nghệ truyền thông.

Thứ ba: nghiên cứu chỉ ra quá trình biến đổi của tín ngưỡng Ông Hoàng Mười cả về hình thức, lẫn nội dung. Tín ngưỡng có khả năng thích ứng với đời sống hiện đại.

Thứ tư: luận án đã phân tích sâu mối quan hệ giữa cộng đồng - nhà nước - truyền thông trong quản trị di sản tín ngưỡng, qua đó làm nổi bật các tiến trình “hành chính hóa nghi lễ,” “sân khấu hóa lễ hội,” “số hóa không gian thiêng,” cũng như quá trình giao thoa và tái định vị văn hóa giữa các chủ thể.

Thứ năm: thông qua khung lý thuyết gồm thực hành văn hóa (Bourdieu), diễn ngôn học (Foucault), và biểu tượng học (Geertz), luận án đã lý giải bản chất sống động, tính cấu trúc liên ngành và khả năng tái tạo không ngừng của tín ngưỡng dân gian.

Luận án kỳ vọng sẽ góp phần thúc đẩy nhận thức lại vai trò của tín ngưỡng dân gian trong đời sống tinh thần của người Việt hiện nay, qua đó khẳng định rằng di sản văn hóa không chỉ là dấu vết của quá khứ mà còn là nguồn lực để định hình tương lai - một tương lai trong đó bản sắc văn hóa không bị đóng khung mà luôn được làm mới, thích nghi và sáng tạo không ngừng.

Người hướng dẫn khoa học

Nghiên cứu sinh

PGS.TS Phạm Lan Oanh

Đoàn Thị Thanh Vân